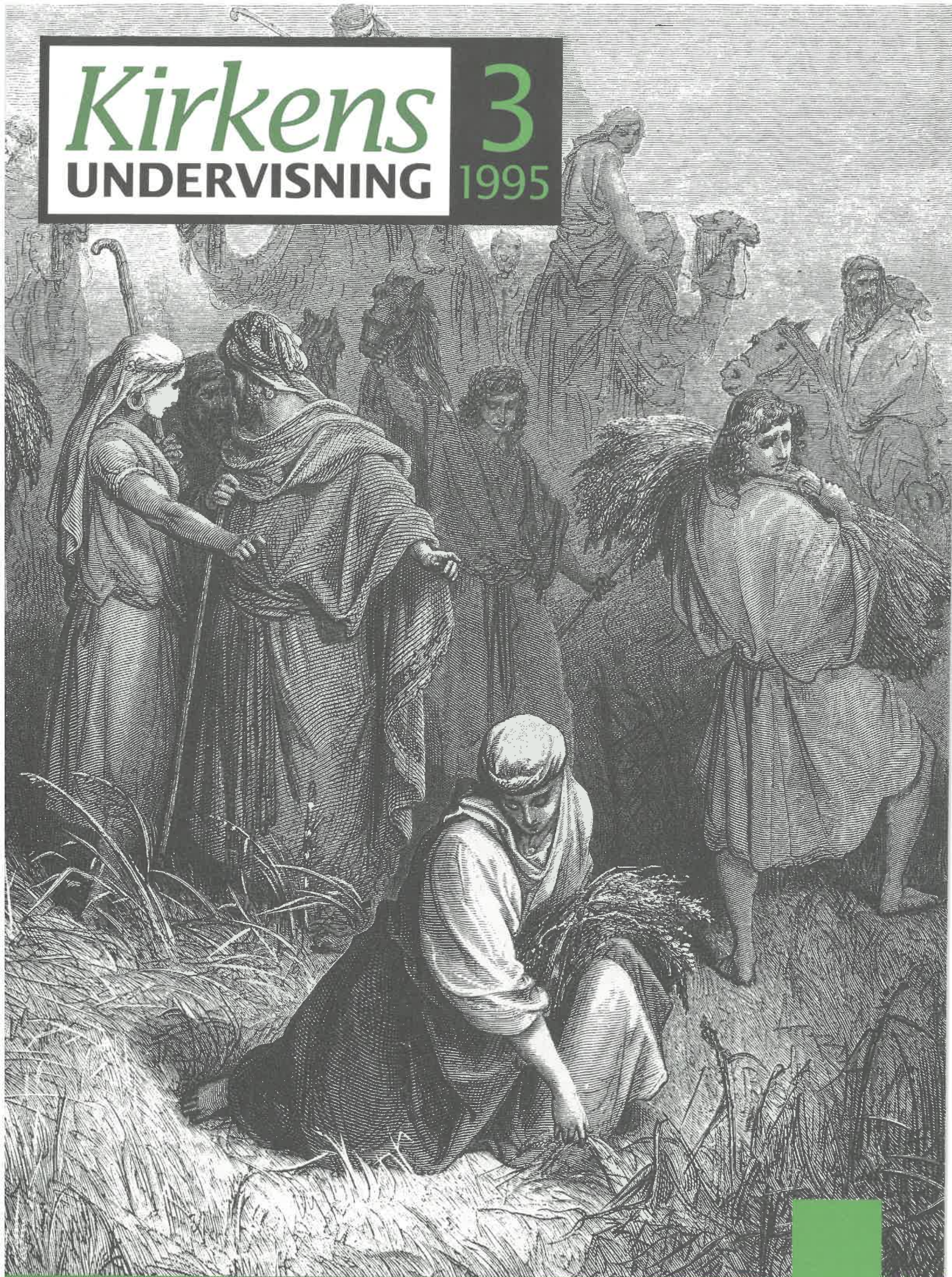

Kirkens 3 UNDERVISNING 1995

TEMA: Høst

INDHOLD

For høsten her og høsten hist ...

– et oplæg til arbejde med høsttemaet i konfirmationsforberedelsen.

Af Arne Kristoffersen

3

Mission og 3. verdensperspektiv i konfirmationsforberedelsen

– et forsøgsprojekt, „Konfirmandaktion ’95“ i Århus stift.

Af Lars Nymark Heilesen

7

Nye salmer

Nye salmer om høsten?

Af Finn Dyrhagen

18

Ideer og Inspiration

22

Bøger og materialer

23

Privatisering eller engagement

midt i juli, midt i sommervarmen og ferietiden bragte DR på P1 en udsendelse, hvor der blev argumenteret for en "privatisering" af Folkekirken – altså en adskillelse mellem kirken og staten.

Argumentationen gik på, at det ville give langt mere engagement og bedre mulighed for fornyelse i kirken. Udgangspunktet for udsendelsen var en 17-årig piges oplevelse af kirkelivet i USA, en oplevelse som havde "vækket" hendes interesse for kirke og kristendom, idet hun i et frikirkesamfund (vist nok en baptistkirke) havde oplevet en helhed af forkyndelse, socialt samvær, fællesskab og engagement for kirkens liv og vækst.

Udsendelsen stillede så spørgsmålet til en række personer (en biskop, et menighedsrådsmedlem og en kirkejurist), om ikke folkekirken forbundethed med staten blot gør kirken til en statsinstitution på linie med f.eks. DSB – altså et serviceorgan?

Nu er denne problemstilling jo ikke ny og deltagerne i udsendelsen afviste da også, at et forøget engagement og større liv i kirken bare bliver til ved, at vi får en frikirkeordning. En enkelt af de adspurgte pegede ovenikøbet på, at vores valg- og frikirkemenigheder ikke havde bidraget med nogen som helst form for fornyelse i det danske kirkeliv.

Som det også blev påpeget i radioudsendelsen, drejer det sig om, at menighedsrådene får langt større kompetence og rådighed over kirkelige midler. Menighedsrådene oplever, at de er sat under administration i et særdeles kompliceret kirkeligt bureaukrati. Det fremmer naturligvis ikke lysten til at deltage i det kirkelige "demokrati".

Fornyelse og engagement går gennem et kirkefolk, som man giver medindflydelse og ansvar!

Vi har sat „høsten“ som tema for nærværende nummer af Kirkens Undervisning. Høsten er i den bibelske litteratur billede på både dom og glædestid. For høsten er jo målet og resultatet af det forudgående arbejde.

Høst er også forbundet med mission. Netop mission kalder på vores engagement og medansvar for kirkens liv og vækst. Mission kan kun blive til, hvor vi går ud af de strukturelle bindinger og forkyn-der budskabet om glædestiden, Gudsriget. Mission er på alle måder uden grænser. Mission er både en bevægelse udad mod verden, men også en bevægelse indad i vort eget menighedsliv, fordi det at bringe evangeliet ud også sætter spørgsmålstejn ved de former, vi giver vort eget menighedsliv.

Vi har givet den største del af pladsen til en præsentation af et forsøgsprojekt i Århus stift om *Mission og 3. verdensperspektiv i konfirmationsforberedelsen*. Mission er en glemt dimension i konfirmationsforberedelsen – og det er særdeles glædeligt, at en gruppe præster har sat sig for at nyformulere emnet til konfirmandstuen.

Høsten som tema for konfirmationsforberedelsen beskrives af Arne Kristoffersen. Det er vist lige til at bruge i praksis. Og endelig fortsætter Finn Dyrhagen sin gennemgang af nye salmer. Denne gang er det naturligvis om høsten. ●

Af Henning Nørhøj

For høsten her og høsten hist ...

– et oplæg til arbejde med høsttemaet
i konfirmationsforberedelsen

Symbolundervisningen bruges i stigende grad i konfirmationsforberedelsen. Høsten er således en af Bibelens grund-symboler. Men hvad forbinder konfirmander i et moderne industrisamfund med dette symbol? Arne Kristophersen, som til daglig er leder af Religionspædagogisk Center, præsenterer her nogle muligheder for anvendelse af høsttemaet i konfirmationsforberedelsen.

Af Arne Kristophersen

hvis man tilrettelægger konfirmandundervisningen efter årstiderne, er høsttemaet et af de første temaer, der bliver aktuelt at arbejde med. Umidledbart skulle man måske tro, at det er svært at motivere børn i 13-15 års alderen til at beskæftige sig med høsttemaet. Men det er det faktisk ikke. Det skyldes måske, at tankerne omkring vækst og afgrøde giver stof til større undren hos børn i den alder, end de selv vil indrømme. Man kan ikke forestille sig en høstgudstjeneste, hvor man ikke synger Grundtvigs fortræffelige salme:

„Nu falmer skoven trindt om land“. Selve kernen i denne salme er et dobbeltaspekt, som der vist ikke fokuseres så meget på i nyere tid hverken i høstgudstjenesterne eller i undervisningen omkring høsten.

De to aspekter kommer til udtryk i følgende to vers:

*Men i vor lade på vor lo,
der har vi nu guds gaver,
der virksomhed og velstand gro
i tøndemål af traver.*

*Og når engang på Herrens bud
vort timeglas udrinder,
en evig sommer hos vor Gud
i Paradis vi finder.*

Og i det følgende vers sammenfattes dette til et dobbeltaspekt:

*For høsten her og høsten hist
vor Gud ske lov og ære,
som ved vor Herre Jesus Krist
vor Fader ville være!*

Såvel bibelsk som teologisk/pædagogisk synes der at være belæg for at lade dette dobbeltaspekt: „høsten her og høsten hist“ være

det centrale udgangspunkt for forberedelsen af såvel høstgudstjeneste som konfirmandundervisning omkring høsttemaet.

Høsttemaet i bibelen

At så sin sæd, passe og pleje afgrøden under opvæksten – herunder sortere det udelige fra, høste den færdige afgrøde, vurdere resultatet og glæde/ærgre sig over resultatet alt efter udbytte i forhold til forventninger. Dette kan vel siges at være det klassiske skema, der ligger bag ethvert stykke arbejde såvel i moderne tid som tilbage i tidernes morgen.

Det afspejles også i Bibelen – og netop i den dobbelte forstand, som det kommer til udtryk i Grundtvigs salme: Den høst, der i livet her og i evigheden bliver til under Guds hjælp og omsorg. I Bibelen sammenfattes dette måske allerklarest i skabelsesberetningen, hvor det i 1. Mosebog 1, 31: „Gud så alt, hvad han havde skabt, og han så, hvor godt det var“.

Men hvis man ellers ser på de steder i Bibelen, hvor høstmotivet direkte eller indirekte er behandlet, kan billedet godt forekomme noget broget. Men nogenlunde generelt kan det siges, at høstbegrebet i Bibelen kredser omkring det, man kan kalde "det færdige resultat". Og når man har konstateret det, kan man med god ret hævde, at høstmotivet i bibelsk/teologisk forstand i ligeså høj grad indeholder domstanken som skabelsestanken.

Dette anfægter dog ikke, at en høstgudstjeneste bør være en takke- og lovsangsgudstjeneste. Men det giver faktisk anledning til, at man i undervisningssituationer kan bringe domsmotivet ind som

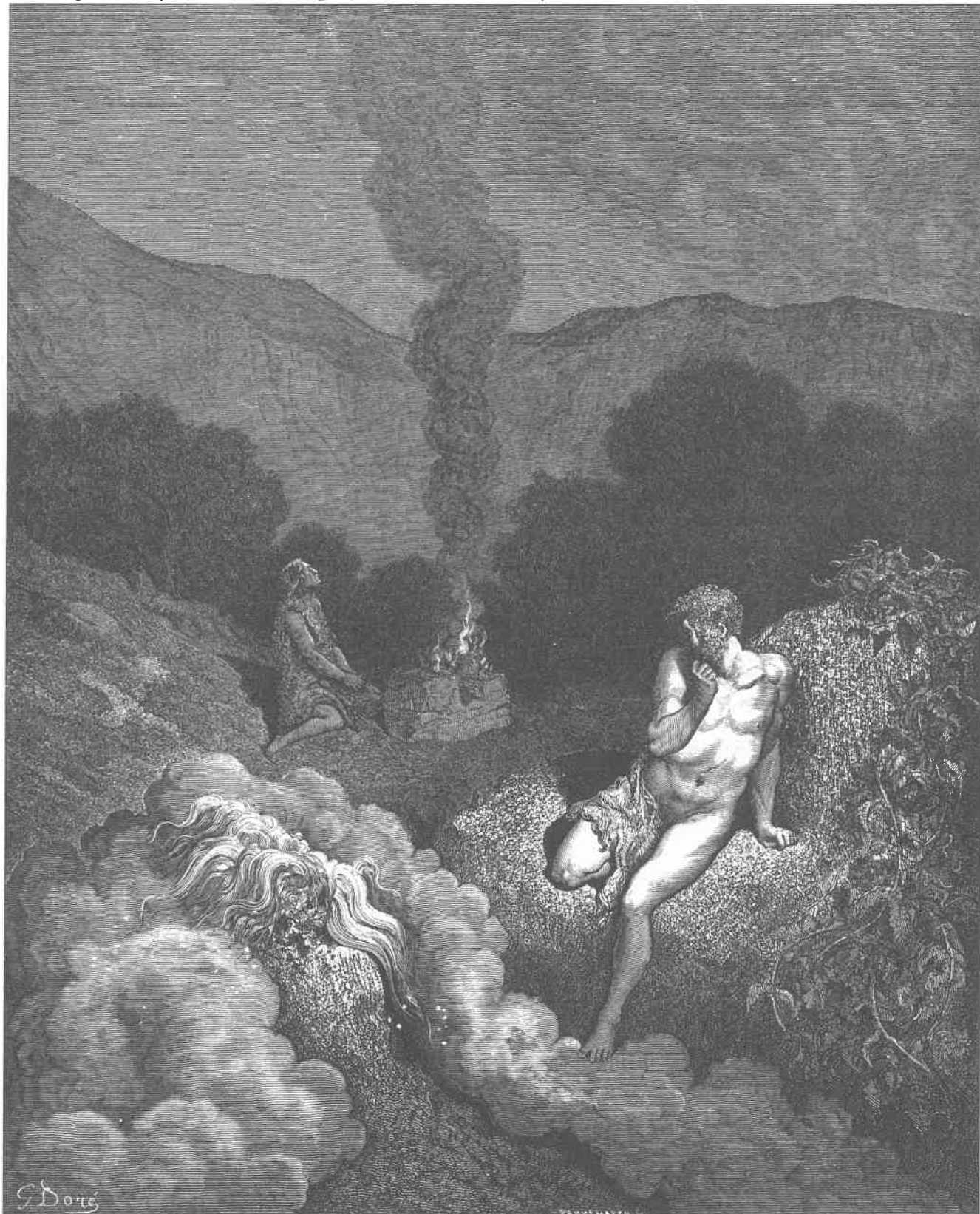
et væsentligt tema i forbindelse med såvel bibelfortolkning som tilværelsestolkning.

Høst i det moderne menneskes bevidsthed

De fleste moderne mennesker forbinder stadig ordet høst temmelig entydigt med kornhøsten. De yngre måske med mejetærskeren, der

kører hen over marken – de lidt ældre måske med kornneg og kornlæs. Men skal man i konfirmandundervisningen bruge arbejdet med høsttemaet til andet end lidt nostalgisk og lidt "alle gode gaver"-teo-

Kain og Abel ofrer. 1. Mosebog 4, 4-5. Illustreret af Gustave Doré.

logi, er det bydende nødvendigt, at høstbegrebet får et bredere indhold end selve kornhøsten – ja endda bredere end høsten af markens og havens afgrøder.

Det er nødvendigt, at man prøver at betragte høsten som et resultat af, at Gud skaber – og at mennesket arbejder med på denne skabelse. Det anskueliggøres så fremragende i høsten af enhver form for afgrøde, der bliver til "dagligt brød".

Men i moderne tid som til alle tider har mennesket arbejdet med – eller imod – på Guds skabelse på mange andre måder end ved at dyrke og høste afgrøder. Derfor vil det for mange moderne mennesker være mere erfaringsnært at sætte høstbegrebet i forbindelse med resultatet af en given arbejds- eller livsproces, hvor man har bevæget sig frem mod et mål.

Her kommer domsmotivet netop ind derved, at det altid giver mening at spørge, om resultatet i bred forstand bliver til "dagligt brød" i form af livsindhold i såvel materiel som åndelig forstand. Og det kan også åbne op for at forholde sig til det andet aspekt i høstmotivet, nemlig den høst, som i dette liv er noget fremtidigt, og som ikke har nogen materialiseret anskueliggørelse i denne verden – den høst, man kun kan forholde sig til i tro og håb.

Netop for konfirmander, der står på tærsklen til voksenlivet, er dette tema måske ikke særligt erfaringsnært. Men deres spontane reaktioner, når tingene er på tale, siger noget om, at det er noget, der – netop i sit dobbeltaspekt – rører sig i deres inderste tanker. Derfor er det et tema, det er væsentligt at give en grundig behandling i konfirmationsforberedelsen.

Høstgudstjeneste og konfirmandundervisning

De fleste steder arbejdes der i konfirmandundervisningen med høsttemaet som optakt til sognets høstgudstjeneste. Mange steder er det sådan, at konfirmanderne deltager aktivt i såvel forberedelse som afvikling af sognets høstgudstjeneste. Dette kan være meget positivt

og kan i flere henseender medvirke til at give konfirmanderne en meningsfuld oplevelse af gudstjenestens funktion. Alligevel bør man nok være forsigtig med ikke at lade konfirmanderne fylde for meget i sognets høstgudstjeneste, da det kan gøre noget ved gudstjenesten, som måske ikke bliver så meningsfuldt for sognets kirkegængere.

Det følgende forslag til undervisningsforløb, vil være et forløb der følger efter sognets høstgudstjeneste.

Forslag til undervisningsforløb

1. Høstgudstjenesten

Arbejdet med høsttemaet tager udgangspunkt i sognets høstgudstjeneste. I den sidste konfirmandtime før høstgudstjenesten gennemgås høstgudstjenestens forløb, dens særpræg og funktion. Det vil være hensigtsmæssigt allerede ved konfirmandindskrivningen at annoncere høstgudstjenesten som een af de gudstjenester, hvor det forventes, at alle konfirmander og deres forældre deltager.

I den næstfølgende time kan man begynde med at gennemgå indholdet af de salmer, bønner og andre led i gudstjenesten, der har direkte relevans for det videre arbejde med høsttemaet. På denne måde vil det næsten ikke kunne undgås, at høstens dobbeltaspekt, som det er omtalt ovenfor, bliver introduceret.

2. Høsten

Syng og gennemgå indholdet af Jeppe Åkjærs høstsang „Nu er det længe siden ...“. Sangen handler om, hvordan en landbofamilie gennemlevede høsten i begyndelsen af dette århundrede.

Selvom sangen beskriver noget, der var engang, beskriver den alligevel også noget, der er her endnu nemlig det, der sker imellem mennesker for at livet kan opretholdes – om vort behov for at få næring til livet i såvel materiel som åndelig forstand. Et behov for at høste af jordens afgrøder, så vi kan få mad og drikke. Men det er også et behov for fællesskab, for omsorg – et behov for at gøre gavn, og for at

HØST

*Det gamle Israel fejrede tre høstfester. Her helligedes høsten. Der blev bragt **førstegrødeoffer** og høsten frigjordes til profan brug: **Byghøstfesten** eller de usyrede brøds fest, der faldt sammen med påsken), **ugefesten** eller hvedehøstfesten, **løvhyttefesten** (festen for frugt- og vinhøst).*

*Høsten, brødet og måltidet er beslægtede symboler. Høsten er forudsættningen for det daglige brød. Høsten er agerbrugets mål. Derfor bliver høsten også billede på den kommende dom – og på glædestiden. I evangeliernes **vækstlignelser** er høsten højdepunktet og billede på Gudsrigets endelige frembrud i verden.*

Tekster

Det gamle Testamente:

- * Esajas 17,5; Joel 3,18 (høsten som symbol på dommen).
- * Salme 4,8; Esajas 9,3 (høsten som glædestid).

Det nye Testamente:

- * Joh. 4,35-38 (disciplenes forkyndelse som et høstarbejde).
- * Mark.4,3-8; Matt.13,3-8; Luk.8,5-8 (lignelsen om såning og høst).
- * Matt.13,24-30 (rajræsset i hveden).
- * Matt. 20,1-16 (arbejderne i vingården).

Salmer

- * „Du gav mig, o Herre, en lod af din jord“ (DDS 675).
- * „Gud, du fra dine herlige højelofts-sale“ (DDS 676).
- * „Nu falmer skoven trindt om land“ (DDS 677).
- * „Vi pløjed og vi så'de“ (DDS 678).

Redaktionen.

mærke, at nogen vil os det godt. For at disse behov kan opfyldes er vi afhængige – af hinanden og af "altets skaber".

Bemærk specielt den opmærksomhed og højtidsstemning, der i v. 2 og 3 er omkring bjergningen af høsten. Brug dette til at drøfte hvordan og hvor meget vi ofrer opmærksomhed (taknemlighed) for de ting vi fra naturens side på forskellig måde nyder godt af – og på resultatet af vort eget og andres arbejde og hvad vi ellers gør for hinanden, som livet nyder godt af.

Sammenhold derefter dette med indholdet af Kim Larsens: „Blip-båt, Gud hvor går det godt“, som et eksempel på hvordan arbejde og fritid kan "rumle" bevidstløs afsted uden tanke for, hvad man egentlig laver – og uden noget reelt menneskeligt fællesskab.

Diskuter herefter om begrebet høst i moderne tid kan overføres på andet og mere end selve det at høste jordens afgrøder (uden at man dog af den grund skal kalde ethvert arbejdsresultat for høst). Og hvorvidt og hvorfor det har værdi at ofre opmærksomhed og taknemmelighed når vi modtager de ting, som livet lever af.

Del eventuelt holdet i to grupper, hvoraf den ene skal gøre rede for – evt. med en tegnekollage – noget af det, vi modtager fra Guds hånd uden menneskelig indsats og fortjeneste (natur, vækst, kærlighed etc.). Den anden gruppe skal gøre rede for noget af det mennesker gør for eller imod hinanden – hvad der kan føre til det gode liv, og hvad der kan føre til det dårlige liv.

Som afrunding af dette kan man synge og gennemgå Hans Anker Jørgensens salme: „Du som giver os liv og gør os glade ...“ (907 i tillæg til Den Danske Salmebog).

Bibelen

Gennemgå 1. Mosebog kap. 1 v. 24-31 med henblik på at anskue menneskets plads i skaberværket. Drøft hvilke konsekvenser det har for høsten, om mennesker lever op til den opgave og det ansvar, der er givet det ifølge skabelsesberetningen.

Gennemgå 1. Mosebog kap. 4 v. 1-16 (Kain og Abel) med henblik på en drøftelse af hvad det gør ved mennesker, når de føler, at resultatet af deres arbejde ikke bliver anerkendt af Gud og mennesker.

Understøt det med at synge og gennemgå Holger Lissner's: „Kain, hvor er din bror? ...“ („Gud ske tak og lov“ nr. 174) – konfirmanderne vil elske den.

Gennemgå Salme 65 i det Gamle Testamente som et eksempel på at lovprise Gud som alle tings giver. Repeter i denne sammenhæng Hans Anker Jørgensens ovennævnte salme som et eksempel på en lovprisning i vor tids sprogdragt.

Genfortæl lignelsen om den rigtige bonde (Luk. 12,13-21) og diskuter, hvordan bondens holdning til sin høst forholder sig til den opgave og det ansvar, som mennesket ifølge skabelsesberetningen er blevet sat i. Drøft endvidere forholdet imellem det at samle sig skatte og det at være rig hos Gud. Hvordan kan man skelne mellem det ene og det andet i vore nutidige sammenhænge.

Syng og gennemgå DDS nr 675: „Du gav mig, o Herre en lod af din jord ...“ og lad konfirmanderne i denne tekst finde udtryk for det at tage imod, at forvalte en opgave og et ansvar og dette at sætte sin lid til Gud som livets opretholder i tid og evighed.

Læs Matt. 9,35-38 som udgangspunkt for en gennemgang af, hvordan Jesus er sendt til verden for at "høste" til det store festmåltid i Guds rige. Til støtte herfor kan inddrages f.eks.: Matt. 10,5-23 (udsendelsestalen), Luk. 14,15-24 (det store gæstebud), Matt. 13,47-52 (lignelsen om voddet).

I behandlingen af dette er der god mulighed for at inddrage domsmotivet – både dette, at der her i livet er noget, som må forkastes, fordi det er til skade for livet, og at der i bibelen er forudsagt, at der kommer en dommedag, hvor alle folkeslag skal samles foran Menneskesønnen. Det sidste bør også belyses ud fra Matt. 25,31-46 (verdensdommen).

Endelig bør man igen synge og gennemgå „Nu falmer skoven trindt om land ...“ og lade konfirmander-

ne finde udtryk i salmen, der gengiver noget af det, der er gennemgået under arbejdet med høsttemaet.

Høstgilde?

Hvis man har tid og ressourcer til det – og der er stemning for det, vil det kunne blive en god oplevelse, hvis man sammen med konfirmanderne arrangerer et høstgilde. Det kunne være et aftenarrangement, hvor konfirmandernes familier inviteres. Her kan man indlede i kirken med en slags "høstmeditation", hvor konfirmanderne læser en mosaik af de tekster, der har været gennemgået under forløbet, og hvor de salmer, der har været brugt i forløbet, bliver sunget. Efter arrangementet i kirken hygger man sig så over et traktament i et lokale, som konfirmanderne har pyntet op til høstgilde.

Forslaget er, som det er sammenfat her, beregnet på undervisning i konfirmandstuen og kan gennemføres over 2-4 lektioner. Det vil dog også forholdsvis let kunne omarbejdes til en konfirmandlejr, hvilket kan give mulighed for at inddrage flere friluftaktiviteter – især omkring planlægning af høstgildet. ●

Mission og 3.verdensperspektiv i konfirmationsforberedelsen

– et forsøgsprojekt, „Konfirmandaktion ’95“ i Århus stift

**Sognepræst Lars Ny-
mark Heilesen, som er
ansat som timelærer på
Pastoralseminariet i År-
hus, præsenterer her et
pædagogisk udviklings-
projekt over temaet
mission. Mission, ud-
sendelse og høst er
sammenhængende tema-
er i den kirkelige tradi-
tion.**

Af Lars Nymark Heilesen

mission er ikke noget, som man hører om, men noget, man som kirke og konfirmander er en uløselig del af. Ligesom globalt ansvar er noget, man har.

Missionen, der blev væk

Mission er en afgørende del af den kristne tro. Det er ikke tilfældigt, at Mattæusevangeliet slutter på himmelfartsbjerget med missionsbefalingen. Jesu Gudsrige-forkyndelse at alle – både jøder og hedninger – var lige for Gud, og at frelsen var til dem alle uden forskel, det satte de første kristne i gang med at forkynde; det så at sige tvang dem på pinsedagen ud ad de lukkede døre med forkyndelsen til alle: evangeliet til tro på den opstandne Kristus.

I Balslevs „Luthers Katekismus“, som har været konfirmationsbogen for mange generationer, er sendelsen med evangeliet en af formuleringerne, som skulle læres udenad. I Michael Neiiendams klassiker „lær os at leve“ (1939) er ”ydre mission” en selvstændig lektion under 3.trosartikel.

Også i konfirmandbøgerne fra 60’erne er mission med. Men så glider emnet ud. Siden 70’erne er det stort set borte eller i hvert fald stærkt tilbagetrængt i de trykte konfirmandmaterialer og – hvis man slutter af det store salgstal – dermed borte fra Danmarks konfirmandstuer.

Man kan godt pege nogle af årsagerne ud: der voksede gennem 60’erne og 70’erne et forbehold op over for kirkens missionspraksis. For mange hænger der stadig dår-

lig luft ved ord som ”mission” og ”missionær”. Siden 70’erne har man i konfirmandstuen arbejdet med livsemner, erfaringstæthed i forhold til konfirmanderne, og det er i høj grad blevet til focus på konfirmandernes nær-erfaringer. Endelig har man erfaret pædagogiske vanskeligheder ved emnet. Det er ikke gjort med en enkelt lektionsberetning om missionens vigtighed og en lysbilledserie fra et af missionsselskaberne.

Men stadig: en kirke uden mission er en amputeret kirke. 80’ernes og 90’ernes konfirmationsforberedelse er i stigende grad blevet bevidst om sin gudstjenestelige forankring. Kristendommen er ikke noget, vi sidder og kigger på i konfirmandstuen, men „vi er Guds hus og kirke nu“.

Det har ført til øget vægt på den liturgiske dimension: fortælling, bøn, trosbekendelse og salmesang. Men kristendommen er ikke kun at gå ind i huset og lukke døren for at lytte, bekende, synge og bede sammen, men lige så meget at blive sendt ud af huset til den gudstjeneste, som dagligdagen skal være i verden.

Et nødvendigt globalt ansvar

Globalt ansvar, 3.verdensperspektiv i vores moderne brug af ordet kan til gengæld ikke kaldes en afgørende del af den kristne tro. Men det er en nødvendig del af vores liv i verden. Bevidsthed om global sammenhæng er efterhånden blevet uomgængelig, ligesom løsnin-gen af 3.verdens problemer er blevet stadig klarere erkendt som for-

udsætningen for vores klodes trivsel og overlevelse. Det er ikke mere kun et emne for en særlig gruppe ("de venstreorienterede"). Af simpel nødvendighed er 3.verdens lande og vores forhold til dem i dag på den politiske og folkelige dagsorden! Skolen har det i sin læseplan. Medierne, som konfirmanderne hænger ved, gør noget ud af emnerne. En konfirmationsforberedelse, som vil forholde sig til det, som er konfirmandernes virkelighed, må tænke det med.

Men ligesom med emnet "mission" er der noget modstridende ved at gøre 3.verdensperspektivet til præstens foredrag, et par fotokopierede ark og en lysbilledserie. Det er både pædagogisk og teologisk sabotage, når nu mission og globalt ansvar er noget, man er en del af og har, og netop ikke bare noget, man blot hører om.

En "konfirmandaktion"

Det var baggrunden for et forsøgsarbejde, som Folkekirkens Pædagogiske Institut satte i gang i 1994, i samarbejde med Århus Stiftscentral for Kristendomsundervisning, Århus Stiftsudvalg for Ydre Mission og Folkekirkens Nødhjælp.

Man ville prøve at udarbejde konceptet til et nyt arbejde med mission og 3.verdensperspektiv i konfirmandstuen. Det måtte kunne lade sig gøre at tage mission som emne ind igen og føje 3.verdensperspektivet på. Måske var det først og fremmest et spørgsmål om overvejelse af arbejdsformen.

I tankerne lå bl.a. gymnasieskolernes „Operation Dagsværk“, hvor man hvert år arbejder med et kon-

kret ulandsprojekt i en kombination af information og indsamlingsaktion. Altså ikke kun høre om, men også gøre. Planen var at få seks sogne i Århus stift til at afprøve ideen i konfirmandåret 1994/95.

Konceptet

Arbejdsgruppen på Folkekirkens Pædagogiske Institut udarbejdede et idé- og inspirationshefte (se materialelisten sidst i artiklen) og et koncept, som ønskedes afprøvet i forsøgssognene. Det drejer sig om:

1. at tage emnerne "mission" og "3.verdensperspektiv" op i konfirmandstuen, knyttet til et konkret projekt i den 3.verden.
2. at arbejde med emnerne i en handlingsorienteret form, således at undervisningsforløbet munder ud i en aktionsdag med indsamling af penge til projektet (heraf navnet "Konfirmandaktion '95").
3. at forsøge at etablere et skolekirke-samarbejde omkring emnerne og/eller et samarbejde med forældre/andre ressourcepersoner i menigheden.

Det var ikke blot en tilfældig sammenstykning af elementer, som hver for sig kunne være interessante at få afprøvet i et pædagogisk udviklingsarbejde omkring konfirmationsforberedelsen. De tre elementer var valgt ud fra en idé om, at de netop i forening kunne give emnerne "mission og 3.verdensperspektiv" nye muligheder i konfirmandstuen.

Handlingsorienteringen kunne tilgodeses, at mission og globalt ansvar er noget, man har del i, og ikke bare hører om. Det ville knytte liv og lære sammen. Skolekirke-samarbejdet ville øge emnernes vægt for konfirmanderne, samt forstærke bredden og dybden. Det samme kunne man sige, hvor forældre eller andre ressourcepersoner i sognet blev inddraget.

KFUM's rehabiliteringscenter på Vestbredden

I samråd med Folkekirkens Nødhjælp valgte man som arbejdsprojekt Israel-Palæstina. Missionsaspektet var religionsmødet mellem kristne, jøder og muslimer, som udspiller sig i området, og som samtidig har hjemlige perspektiver med de senere års indvandrere og flygtninge.

3.verdensperspektivet var medansvaret for genopbygningen af Vestbredden/Gaza, helt konkret KFUM's rehabiliteringsprogram for unge, handicappede palæstinensere i Beit Sahour (Hyrdernes mark) nær Betlehem på Vestbredden. Arbejdsprojektet rummede netop mulighederne for at prøve konfirmandaktionens koncept af. Det gav desuden en oplagt identifikationsmulighed for konfirmanderne ved bl.a. at handle om unge og jævnaldrende. Det havde med den israelsk-palæstinensiske fredsproces en umiddelbar aktualitet.

Folkekirkens Nødhjælp var sammen med FDF og DMS i forvejen involveret i området, og der lå fra den sammenhæng noget informations- og undervisningsmateriale og idémateriale til arbejde med børn.

Maria Helleberg havde i forbindelse med det projekt skrevet en ungdomsroman „Jeg vil ikke kende dem“ (se materialelisten), som kunne anvendes. Derudover indvilligede Folkekirkens Nødhjælp i at udarbejde baggrundsmateriale til præster/lærere og i øvrigt løbende bistå med projektet, bl.a. med en række nyhedsbreve fra området.

Evaluering

Når konfirmandaktionen var blevet afviklet i foråret 1995, ville arbejdsgruppen under Folkekirkens Pædagogiske Institut foretage en evaluering. Det arbejde finder i øjeblikket sted, og en evalueringsrapport vil foreligge i løbet af efteråret. Evalueringen sker bl.a. med henblik på udformningen af et koncept for kommende konfirmandaktioner.

I arbejdsgruppens oprindelige idé ligger visionen om, at en konfirmandaktion kan blive et årligt tilbagevendende projekt omkring mission og 3. verden, som tilbydes konfirmandstuerne – i lighed med „Operation Dagsværk“. I kirkeligt regi kunne man måske sammenligne med BUSK-dagen, som er blevet en årlig institution i stadig flere sogne.

Seks sognes konfirmander i mission

Da ideen havde taget form, kontaktede Århus Stiftscentral for Kristendomsundervisning seks sogne i Århus stift med opfordring til at deltage i forsøgsprojektet. Det kom sluttelig til at dreje sig om Ravnsbjerg (sp. Ejvind Nielsen) og

Sct. Johannes sogn (sp. Lis Ladefoged) i Århus, Sct. Peders sogn (sp. Birgitte Strand-Holm) i Randers, Saxild-Nølev sogne (sp. Kirsten Lundager), Ebeltøft sogn (sp. Erik Dybdal Møller, Knebel), Hvilsager-Lime sogne (sp. Lars Nymark Helesen).

Sognene var udvalgt, så de dækkede land og by. Men det var samtidig tilsigtet, at det både skulle være sogne, hvor mission/3. verden ville være selvfølgeligt emner, og sogne, hvor det var mindre selvfølgeligt.

Skole-kirke-samarbejdet

Den næste opgave var så præsterne, nemlig at få skabt kontakt til skolen og/eller andre i sognet, som ville arbejde med. Mht. skole-kirke-samarbejdet var der den spændende vinkel, at konfirmandårgangene er den eneste skoleårgang, som ikke har kristendomsundervisning. Det var altså ikke faget kristendomsundervisning, der skulle samarbejdes med. Der skulle findes andre samarbejdspartnere.

Typisk blev det fagene historie, geografi, orientering, som i formål og læseplan netop har forholdet mellem kulturer, kultursammenstød, Den Tredie Verden, menneskers levevilkår, konflikter og internationalt samarbejde. Men et enkelt sted blev det samtidig dansk-faget, som på 7./8. klassetrin bl.a. skal arbejde med dokumentarisme, ligesom evnen til at indgå i en debat, analysere, argumentere og tage stilling.

Endvidere skulle det i forbindelse med aktionsdagen vise sig, at der bød sig endnu flere samar-

bejdspartnere til: billedkunst, træsløjd, hjemkundskab. Der var også lærere, som så samarbejdet i lyset af folkeskolens overordnede formålsparagraf, der taler om at give den enkelte elev mulighed for alsidig, personlig udvikling.

I forbindelse med identitetsdannelsen, som tager fart på 7. klassetrin, kunne samarbejdet med konfirmationsforberedelsen da netop tilgodese elevernes religiøse dimension.

Stort set alle kontaktede skoler var åbne over for samarbejdet – i første omgang i hvert fald villige til at tage sig af informationsdelen; senere udstraktes samarbejdet måske også til selve aktionsdagen.

Men skole-kirke-samarbejdet skulle samtidig vise sig flere steder at være kompliceret af praktiske forhold: klasser delt mellem flere sogne, sognebåndsløser, konfirmandhold med deltagere fra forskellige klasser eller forskellige skoler mm. Hvor det lykkedes at indgå et samarbejde, blev det af alle parter oplevet som frugtbart, ja, som noget man gerne vil benytte sig mere af og intensivere.

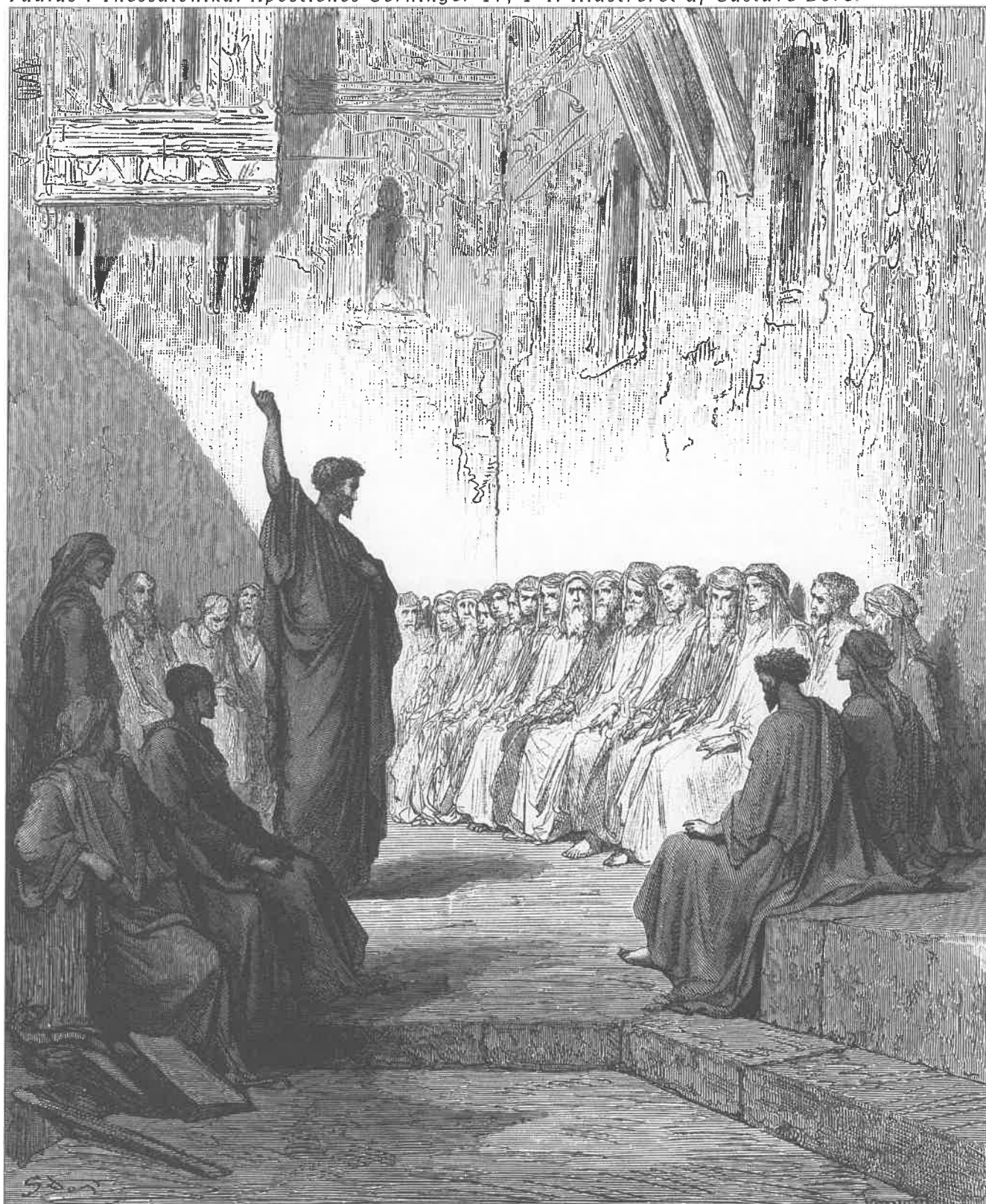
Besøg fra Vestbredden

Folkekirkens Nødhjælp havde stillet materiale til rådighed og konsulentbistand for præsterne. Men dertil kom, at Folkekirkens Nødhjælp også kunne formidle (og betale) et besøg fra KFUM's rehabiliteringscenter på Vestbredden.

Nogle uger forud for aktionsdagen rejste Rifa't Odeh Kassis, kristen palæstinenser, leder af projektet ved Betlehem, rundt til de

Paulus i Thessalonika. Apostlenes Gerninger 17, 1-4. Illustreret af Gustave Doré.

enkelte konfirmandstuer og holdt fællestimer på skolerne. Det skulle vise sig at blive et meget afgørende indslag i undervisningsprojektet. Mødet med et menneske i kød og blod gjorde emnerne „mission og 3.verden“ personligt udfordrende og forpligtende – og autentiske for konfirmanderne (lige så vel som for præster og lærere).

Undervisningslokalets fire vægge blev gennembrudt af virkeligheden både i den forstand, at Vestbredden, som ligger så forfærdelig langt borte fra Århus stift, pludselig blev en uafviselig del af konfirmandvirkeligheden, og i den forstand, at kristendommen som en udfordring til vores daglige liv i verden pludselig blev mere end ord.

Rifa't Kassis blev på engang en mur for konfirmanderne at spille bold opad, ligesom præsten en identifikationsfigur for deres af-søgning af, hvad kristentro er og betyder, samtidig med at mødet med ham skærpede deres blik for eget ansvar som kristne i verden.

Århus Stiftscentral for Kristendomsundervisning

Seks konfirmandhold med tilsvarende seks præster var i konfirmandåret 94/95 i gang med samme projekt. Det var fælles emner; alle havde brug for materialer både til konfirmandstuen og skolen; alle havde brug for kontakt til Folkekirkens Nødhjælp; alle skulle i gang med at lave en ny læseplan, som tog projektet ind; alle skulle have besøg af Rifa't Kassis.

Trods forskellige vilkår i sognene var der fælles problemer; men samtidig sad hver af de seks præster inde med en række gode ideer, somville kunne inspirere og hjælpe de andre. Det gjorde det oplagt, at forsøgsprojektets præster søgte

sammen om at løse den fælles opgave.

Århus Stiftscentral for Kristendomsundervisning danner i den sammenhæng en oplagt ramme. Stedet blev oprettet i 1992 i lokaler i Ravnsbjergkirkens kirkecenter i Århus med henblik på at støtte og udvikle det kirkepædagogiske arbejde i Århus stift.

Økonomisk drives det af stiftets menighedsråd gennem Århus Stiftsfond. Det er først og fremmest oprettet som et samtale- og inspirationssted i stiftet for alle, der arbejder med kristendomsundervisning i kirken og i skole-kirke-samarbejde.

Der er gode kursusfaciliteter, hvor der holdes en lang række inspirationskurser inden for alle kirkens undervisningsfelter. Det er centralt placeret i stiftet. Der er på stedet en omfattende materialsamling. Desuden er der tilknyttet seks teologisk-pædagogiske medarbejdere, som tager sig af hver sit kirkepædagogiske område: førskolealderen, indledende konfirmationsforberedelse, konfirmationsforberedelse, frivilligt børne- og ungdomsarbejde, skole-kirke-samarbejde, kirkemusik.

De seks præster omkring „Konfirmandaktion '95“ mødtes i løbet af konfirmandåret til fire formiddags studiekreds- og forberedelsesmøder på Stiftscentralen. Det betød en meget vigtig fælles teologisk-pædagogisk gennemtænkning af projektet i forhold til konfirmandstuen. Det gav en indbyrdes udveksling af erfaringer, ideer og materialer. Det gav mulighed for i fælles forum at drøfte konkrete problemer med den lokale udførelse af projektet.

Endelig kunne Stiftscentralen varetage den fælles kontakt til Folkekirkens Nødhjælp, fremskaffe materialer, udarbejde fælles sko-

le-henvendelser, fungere som koordinator mellem præsterne, ikke mindst omkring besøget af den kristne palæstinenser fra Vestbredden. Stiftscentralen og fællesarbejdet blev et vigtigt knudepunkt i konfirmandprojektets gennemførelse.

Hvis man sætter den erfaring i videre perspektiv, var det værd at overveje, om ikke netop samarbejdet mellem præster burde udnyttes i en helt anden grad end i dag omkring løsning af de kirkelige undervisningsopgaver. Det kunne ske lokalt, at nabopræster gik sammen. Det kunne ske regionalt, at en kommunes eller et provstis præster gik sammen om at planlægge og gennemføre til gensidig hjælp og inspiration. Dertil kommer Stiftscentralen som en yderligere ressource at trække på.

Et tilbageblik over „Konfirmandaktion '95“

Tilbagemeldinger fra de seks sogne peger på i høj grad positive erfaringer med forsøgsprojektets gennemførelse. Emnerne „mission og 3.verdensperspektiv“ er blevet oplevet som væsentlige i konfirmationsforløbet. Udgangspunktet var, at det måske først og fremmest drejede sig om bare at finde nye undervisningsformer til emnerne. Men det skulle hurtigt vise sig, at det pædagogiske spørgsmål blev til et teologisk spørgsmål, en nødvendig afklaring i præstegruppen af, hvad mission er i dag, og at det er vigtigt, for så efterfølgende igen at rejse det pædagogiske spørgsmål om formidlingen i konfirmandstuen.

Den handlingsorienterede arbejdsform erfarede som god i forhold til emnerne og konfirmanderne; ikke mindst sidstnævnte har meldt entydigt positivt tilbage på

det felt: det har været udfordrende og lærerigt at tage aktivt del og være medbestemmende; det har engageret hele konfirmandholdet; det har i sig selv været det, som det skulle handle om: mission.

Til gengæld må man erkende, at arbejdsformen har været mere krævende for præsterne end traditionel skemaundervisning; en handlings- og projektorienteret konfirmationsforberedelse rejser spørgsmålet om hjælp til præsten. Skolekirke-samarbejdet har her de fleste steder været et stort aktiv – som nævnt med ønske om, at det fremtidigt kunne udbygges.

Inddragelse af andre ressourcpersoner fra menigheden er til gengæld kun sket i ringe grad. På det område ligger et arbejde tilbage.

I det følgende skal forsøgsprojektet samles i række konkrete modeller for henholdsvis undervisningsforløb og aktionsdag.

Undervisningsforløb

Model 1

Saxild-Nølev (landsogn).
Konfirmandholdet udgør en skoleklasse fra den lokale skole.

Skolen

Klassens orienteringslærer har stort set taget sig af informationsdelen omkring Mellemøsten: Hvor ligger det? Hvem bor der? Hvad laver de? Israel/Palæstinas historie og dens konsekvenser for deres nutid og hverdag. Efter 1.marts er de mellemøstlige problemstillinger i klassen sat ind i det sociale

topmødes sammenhæng samt i generel ulandproblematik, bl.a. har klassen spillet „verdenskontrolspillet“.

Konfirmandstuen

Gennem konfirmationsforløbet har konfirmanderne fået læst Maria Hellebergs ungdomsroman „Jeg vil ikke kende dem“ som føljeton. De er blevet løbende orienteret om aktuelt fra fredsprocessen i Israel-Palæstina. Der er set på kort fra Andreas Davidsens: Arbejdsbog om kristendommen. De har arbejdet med Jerusalem og dens betydning for alle tre verdensreligioner i området. De har læst beretningerne om Miriam, David og Joel, Muhammed og Aron i „Betna Betkum. Idéhæfte om Mellemøsten“ og set videoen „Tre børneskæbner i Mellemøsten“ om Girges (11 år, Cairo), Amina (15 år, Libanon) og Abd El Kharim (17 år, Gaza).

Mission er der arbejdet med ud fra missionsbefalingen og to letlæste artikler: Niels Henrik Arendt „Ud med mission!“ og Lars Mandrup „Vi ødelægger kulturen“.

Konfirmanderne har forberedt spørgsmål til besøget af Rifa't Kassis fra Vestbredden.

Model 2

Sct.Peders sogn, Randers (by-sogn).
Konfirmandhold fra to klasser på to forskellige skoler.

Skolen

Klassernes historielærere har orienteret om den historiske baggrund for konflikten i Mellemøsten lige før og efter jul.

Konfirmandstuen

Maria Hellebergs „Jeg vil ikke kende dem“ er blevet læst som føljeton. Gennem hele konfirmationsforløbet er der lagt op til en forståelse af begrebet „mission“ og forårets arbejde med konfirmandaktionen, således allerede i de indledende lektioner:

3.lektion: Danmarkshistorie, nordisk mytologi contra kristen tro, Ansgar, mission i Danmark, Jellingestenen, trækirker bygges på offerhøje. Eller:

4. lektion: Vi „rejser sydpå“ til landet, Jesus kommer fra. Inden da orienterer vi os om det land vi skal besøge. Der arbejdes i grupper med landkort og klimakort, der pakkes kuffert osv., inden vi får besøg af en journalist, der vil spørge os ud om den rejse, vi skal ud på. Journalisten vil selvfølgelig også spørge til landets historie i fortid og nutid. Materialer: alle tænkelige hjælpemidler, rejsebøger o.lign, præsten selv som rådgiver.

En journalist kommer på besøg. Præsten spiller rollen som journalist. Går ud og klær sig ud. Afslut for sjov med at fotografere holdet før afrejse. Konfirmanderne skal helst nå at opdage Det gamle Testamente som et udtryk for Israels historie, og hvad er det dog for en samling, sprog og skrift, alting er så fremmedartet? Og så er Gud hele tiden med i billedet. Hermed er der lagt op til at tale om skabelsesberetningerne i følgende lektion.

Gæstebesøget af Rifa't Kassis fra Vestbredden 1.marts bliver relief for et forløb frem til påske om 3.trosartikel. Stikord: Apostlenes Gerninger, Paulus og hans rejser,

Areopagos-talen, dåbsbefalingen med særligt henblik på ordene: mig er givet al magt, hvad er det for en magt?

Hvad vil det sige at være discipel? Mødet med de fremmede; konfirmanderne skal evt. skrive et brev til en penneven om det, de tror på, eller besvare pennevenens spørgsmål om, hvem Jesus er.

Hvad står ordet mission for? Nadveren slutes med bortsendelsesord (jfr. missa est). Hvad er vi sendt ud med? At give for intet, hvad vi selv har modtaget for intet.

Hvad vil det sige at være genfødt til et levende håb? Hvad er syndernes forladelse og det evige liv? Hvilket billede skal man se for sig, og hvad betyder ordene: Herren bevare din udgang og din indgang fra nu af og til evig tid?

Model 3

Hvilsager-Lime (landsogn).

Konfirmandholdet udgør en del af en skoleklasse. Resten af klassen går til forberedelse i et andet pastorat, som ikke indgår i arbejdet med konfirmandaktionen.

Skolen

Klassens historielærer tager sig af informationsdelen omkring Israel-Palæstina, historisk og aktuelt. Eleverne samler materiale i et temahefte. Hele klassen deltager i fællestime med Rifa't Kassis på skolen og i øvrigt sidenhen i konfirmandaktionen på skolen.

Konfirmandstuen

„Mission og 3.verdensperspektiv“ bliver nerven for hele konfirmationsforløbet. Projektet bliver indfaldsvinklen til at arbejde med centrale emner fra den kristne børnelærdom: hvad tror vi på, dåb, nadver, hvad skal en kristen gøre?

Før jul

Allerede ved forberedelsens begyndelse i august introduceres konfirmanderne til projektet med et nyhedsbrev (Folkekirkens Nødhjælp) og Maria Hellebergs „Jeg vil ikke kende dem“ som føljeton.

I konfirmationsforløbet inden jul er indlagt to lektioner med overskriften „Hvad er det at være kristen?“. Igangsættende er bl.a. overvejelser over, hvordan kristendommen vil profilere sig ved ophold i f.eks. et arabisk-muslimsk land.

Det følges op af menighedsbesøg, hvor konfirmanderne får lejlighed til at stille en fra menigheden spørgsmålet „hvad er det at være kristen?“. Der foretages en fantasirejse til Israel (jfr. undervisningsforløbet i Sct. Peders sogn) som introduktion til efterfølgende lektions genfortælling af den gammeltestamentlige forjættelseshistorie.

Efter jul

I perioden indtil påske arbejdes intensivt ud fra emnerne "mission og 3.verdensperspektiv".

1. dåb og pinse:

Musik-billedmeditation over Jesu liv, død og opstandelse. Dias (et udvalg af serien „Jesu mange ansigter“ og Noldes bibelske billeder) og musik (Carl Nielsen: Helios).

Billedmeditationen gør sædvanligvis et stort indtryk på konfirmanderne – en pinseoplevelse! Undren over det sidste billede i meditationen: Emil Noldes flammende „Sol-sikker“.

Beretningen om pinseunderet (Acta 2). V.1-13 læses. Peters pinseprædiken og tilhørernes reaktion og dåb genfortælles.

Parallelisering med billedmeditationen. Hvad er det for en ild, der brænder i Jesusfortællingen? Undren over, at det er gået videre fra pinsedagen i Jerusalem ud over hele jorden, lige til den fortælling også blev vores i dåben.

2. Paulus:

Genfortælling af Paulus' historie med vægt på, hvorfor han kom i gang med at bringe fortællingen om Jesus videre.

Areopagos-talen (Acta 17). Troen på, at alle mennesker er fælles i Kristus, betyder tilskyndelse for Paulus til at dele den tro, han har, med andre = mission. At være kristen er at være missionær.

Hvordan er vi missionærer? Tegneserien fra Inge Tranholm-Mikkelsen: Mission p.45f.

3. Konfirmandholdet på Vestbredden: En forestilling om, at konfirmandholdets fantasirejse til Israel før jul bliver til noget. To år som dansk kirke på Vestbredden.

Ud fra konfirmandernes viden om området og fortællingerne om ungdomsskæbner (nyhedsbreve, fortællinger fra Betna Betkum og Maria Helleberg) arbejder konfirmanderne i grupper med spørgsmålet: hvordan kan man være dansk kirke/kristen på Vestbred-

den? Hvilke krav vil det stille (missionsopgaver/diakonale opgaver)? Målet med gruppearbejdet er en konkretisering af missions- og 3.verdensperspektivet.

4. Planlægning af konfirmandaktionen:

Lektionen anvendes til konkret planlægning af aktionsdagen på det lokale sted.

5. De fremmede og os:

Konfirmanderne arbejder med forholdet mellem muslimer og kristne: Tror vi på den samme Gud, og hvad betyder det for livet side om side, hvis vi ikke gør.

Udgangspunktet er klip fra et undervisningsoplæg „De fremmede og os“.

6. Gæstebesøg fra Vestbredden:

Som oplæg præsenterer konfirmanderne for Rifa't Kassis deres forslag fra tidligere lektion til, hvad vi som kristen kirke kunne gøre på Vestbredden. Kassis' kommentarer. Besøget og Kassis' beretning kommer i høj grad til at kaste lys over tidligere lektioners overvejelse over kristen identitet og de fremmede og os.

7. Vi bager brød:

Lektionen bruges til at bage boller til kirkekaffen i aktionsugen (midfaste søndag).

Den og følgende to lektioner er forberedelse til søndagen. Brødbagningen giver anledning til overvejelser over brødet, det daglige.

8. Livets brød – brødets fællesskab (nadver):

Udgangspunktet er dias af skærtorsdagsbilledet på altertavlen i Lime kirke, som på engang viser situationen, hvor disciplene spørger hinanden ved forudsigelsen af forræderiet „Det er vel ikke mig?“ (for det kunne det lige så godt have været), og situationen hvor Jesus deler brødet med dem. Med brødet, som de får, forvandles forræderiets fællesskab mellem dem til kærlighedens fællesskab i Kristus.

Konfirmanderne får udleveret da Vincis nadverbillede (fra munkenes spisesal) i fotokopi (A3-format). De får nogle minutter til at se på personerne. Af dagens avis klipper de ansigter og klæber på alle personerne undtagen Jesus.

Parallelisering mellem skærtorsdagsmåltidet i Jerusalem og nadvermåltidet i kirken i dag.

9. Livets brød – brød til verden:

Genfortælling af mannaunderet (tekst til midfaste). Da de havde samlet, havde den, der havde samlet meget, det samme som den, der havde samlet lidt.

Erindring om forholdene i Gaza og på Vestbredden (Kassis' beretning). Overvejelser over billedet „Ved samme bord“ fra „Brød til verden-indsamlingen“ for nogle år siden. Hvem sidder ved bordet? I hvilken forstand er de to, der spiser, „livets brød“ for hinanden?

Tilbage til konfirmandernes da Vinci-billeder, som nu er sat op på væggen. Gudstjenestens nadverbord skaber forbindelsen mellem skærtorsdag nat i Jerusalem og os og bænker os i kærlighedens fællesskab med mennesker nær og fjern.

10. Konfirmandaktion på skolen og i kirken:

Model 4

Ebeltoft sogn (bysogn).

Konfirmandholdet udgør en skoleklasse. En muslimsk, bosnisk flygtning går i klassen og følger konfirmationsforberedelsen! Af praktiske årsager bliver det undervisningsforløb uden aktionsdag.

Et parallelt undervisningsforløb i klassen og konfirmandstuen i 4 uger omkring Rifa't Kassis' besøg.

Skolen

Klasselæreren tager sig af de litterære sider af sagen, orienteringslæreren af de historiske og geografiske. Klassen forbereder sammen med klasselæreren spørgsmål til Rifa't Kassis.

Konfirmandstuen

Præsten tager sig af de religiøse sider af emnet. Konfirmanderne er så småt forberedt på det tidligere i konfirmationsforløbet: de bibelske beretninger om Israels folk, om Kristus og hans kirke som det nye Israel, Paulus som en slags arke-missionær, diskussioner om tolerance og frisind. Kan man med nogen ret sige, at man har mere ret i sine synspunkter end andre?

Uge 8

Repetition af GT's fortællinger om forholdet imellem israelitterne og filistrene (Palæstina og Filistæa kommer af det samme ord), især beretningerne om David og Goliath – med aktuelle paralleler. Gaza-

striben som det fortidige Filistæa. Kort resumering af Israels historie som nødvendig religionshistorisk baggrund for at forklare de tre store, monoteistiske religioner med udspring i Mellemøsten, deres fællestræk og forskelligheder. Især forholdet mellem Islam og kristendom, de to religioner, som er repræsenteret i klassen.

Uge 9

Besøg af Rifa't Kassis på skolen. Efterbehandling af mødet i klassen. Spørgsmål om terrorisme, som Rifa't på en måde havde forsvaret med henvisning til frihedskampen under besættelsen. Hans påstand om danskernes forholdsvis ringe stolthed af deres folks historie.

Uge 10

Tilbage i konfirmandstuen. Emner: hvad er magt? Korsriddere. Imperialisme. Fundamentalisme. Sækulariseringen. Religion som en privatsag. Hvor i dette er der plads til mission? Om der i det hele taget kunne være nogen legitim grund til mission?

Uge 11

Situationen i dagens Israel og de besatte områder. Emner fra tidligere, som vendes igen.

Målet med undervisningen: at vise, at emnet mission er naturligt i en kristen sammenhæng. Missionsbefalingen, Paulus på Areopagos, Ansgar. Bare det at møde Rifa't er jo i grunden mission. At være kristen er, udover at være et almindeligt menneske, også at være til stede, bare en gang imellem, som en, der står for noget bestemt.

Aktionsdag

Model 1

Sct. Johannes sogn, Århus/Kochs skole (privatskole).

Skolen står for aktionsdagen, som er taget ind som en integreret del af læseplanen for faget orientering i klassen.

Målet: at se og prøve de tre Abrahamsreligioners særegenskaber i religiøse handlinger, klædedragt og måltider. Præsten har i konfirmandstuen taget sig af missionsperspektivet i kristendommen.

Eleverne fra 7.klassen besluttede i samråd med lærere og præsten, at aktionsdagen skulle være en kristen/muslimsk/jødisk dag. De delte sig op i tre grupper, der hver repræsenterede én af de tre religioner. Tre lærerstuderende med liniefag i religion stod for en stor del af forberedelsen af aktionsdagen. Aktionen gik ud på, at mansatte fokus på hver religions egenart, og der blev indrettet et rum for hver religion.

„Jøderummet“ blev indrettet med syv-armede lysestager og en hjemmelavet tora-rulle, samt GT på hebraisk. Nogle af drengen bar kepa (jødehat). Der blev indkøbt kød hos halalslagter og tilberedt et jødisk måltid, som alle kunne smage. Den gruppe havde sat sig ind i, hvad der var specielt ved at være jøde.

„Det muslimske rum“ var indrettet med en moské, hvor man skulle tage skoene af, inden man gik ind. Der blev kontinuerligt vist lysbilleder (fra Tyrkiet) om muslimers hverdag. En muslimsk pige

var på skolen i to dage og fortalte om muslimske forhold, ligesom hun hjalp eleverne med at tilberede et muslimsk måltid, som alle kunne smage.

„Det kristne rum“ var indrettet med alter, store lys og bibel. Forskellige udgaver af Bibelen var lagt frem. Aktionsdagen blev indledt med en gudstjeneste i Sct. Johannes kirke, hvor der var altergang, så man kunne deltage i „det kristne måltid“. I gudstjenesten deltog omkring 60 børn, idet 6. klasserne var inviteret til at være gæster på aktionsdagen.

Gudstjenestens forløb

- Klokkringning
- Præludium
- Indgangsbøn ved elev
- 1.salme: DDS 697 Nu titte til hinanden
- Bøn ved præst
- Læsning af evangelietekst ved elev
- Trosbekendelsen ved præst
- Sang ved to elever
- Prædiken ved præst
- 2.salme: Tillægget 859 Vi kommer til din kirke, Gud
- Nadver, som begynder med en
- Bøn ved præst
- Indstiftelsesord
- Brød og vin for dem, der har lyst
- Bøn ved præst
- Velsignelse ved præst
- 3.Salme: DDS 333 Alt står i Guds Fader hånd
- Udgangsbøn ved elev.

Model 2

*Saxild-Nølev/Hvilsager-Lime.
Saxild skole/Ådalsskolen, Skør-
ring.*

Konfirmanderne har sammen med præsten planlagt aktionsdagen, som er udført i samarbejde med skolen og med deltagelse af skolens øvrige elever. Aktionen har haft det fælles mål for skolen og konfirmandstuen at skabe sammenhæng mellem lære og liv.

Centrum i aktionsdagen blev et palæstinensisk marked en formiddag på skolen med arabisk folkklore: musik, udklædning, spise-/salgsboder. Mad og ting til salg, samt plakater mm. var forberedt i ugen op mod afviklingen dels i samarbejde med præsten, dels i samarbejde med hjemkundskabslærere, billedkunstlærere og sløjdlærere. Menuen bestod af:

- Khubz arabi (pitabrød)
- Kaahk-bi-temar (dadelkager)
- Arabiske lammekødsboller
- Sambusa (brødkonvolutter med kødfylt)
- Humus (kikærtemos)
- Små skåle med oliven, citron-gulerødder, ristede kikærter, rosiner, kiwi, appelsiner.

(Opskrifter findes i „Betna Betkum. Idehæfte om Mellemøsten“).

Salgsboderne bød på kunstfærdigt flettede armbånd og halskæder, små træsker. Skolens elever havde i forvejen fået seddel med hjem om markedet med opfordring til at tage lidt penge med til at købe for – alt sammen til støtte for KFUM's rehabiliteringsprogram på Vestbredden.

På Ådalsskolen var markedet udvidet med fem aktivitetscentre, som konfirmanderne havde valgt sig ind på, forberedt og havde ansvaret for.

Aktivitetscentrenes formål var at informere om de tre kulturer og religioner i Israel-Palæstina. Samtidig med at konfirmanderne derigennem fik en chance for at bearbejde noget af det, som de havde arbejdet med i klassen og konfirmandstuen:

1. vendespil med motiver fra området og kulturerne/religionerne.
2. påklædningshjørne med hedjab, kepa, ortodoks jødes hat og slangekrøller, palæstinensertørklæde, hiphop-kasket.
3. tipskuponer (to sværhedsgrader) med spørgsmål omkring området og kulturerne/religionerne.
4. arabisk fingermaling (med flydende sminkefarver).
5. balancegang „gennem bazaren“ med fad på hovedet.

Ideer til aktivitetscentrene er for en stor del hentet fra „Betna Betkum. Idehæfte om Mellemøsten“.

I Saxild-Nølev begyndte aktionsdagen i konfirmandstuen med arabisk dans (Silwa, ja Silwa). Derefter blev konfirmanderne sendt ud på et stjerneløb (davidsstjerne). Ideer til løbet er ligeledes for en stor del hentet fra „Betna Betkum“:

1. Dans mavedans! Spol båndet i båndoptageren tilbage og start musikken. Til disse arabiske toner skal I nu i gruppen øve en

rask lille mavedans. Gruppens præstation bedømmes og belønnes.

2. Lugt til krydderierne – smag og skriv navnene.
 3. Hvor ligger landene? Indtegn på kortet:
Hvor landene Israel, Saudi Arabien, Jordan, Syrien, Libanon og Egypten ligger.
Hvor områderne Vestbredden, Sinai og Gaza ligger.
Hvor byen Jerusalem ligger.
 4. Lav en fredsplan! I skal i gruppen finde frem til en løsning, så der kan blive fred i Mellemøsten. Hvordan mener I, at palæstinensere og isrealere skal deles/enes om landet Palæstina? Hvad med byen Jerusalem, hvem har ret til den. Fredsplannen skal I senere offentliggøre!
 5. Mission.
Hvordan lyder missionsbefalingen? Hvem har givet den og til hvem? Hvor kan den læses? Hvad betyder mission? Hvornår hører vi missionsbefalingen, i forbindelse med hvad? (I kan hente hjælp i Niels Henrik Arendts artikel, som I har i jeres mappe: Ud med mission!)
- Læs vedlagte tegneserie (fra Inge Tranholm-Mikkelsen: Mission p.45f) - hvad er dens pointer?
6. Spørgequiz om jødedom, islam og kristendom.
 7. Muslimske bedestillinger/kristne bedestillinger - og hvad siger de om forholdet til Gud?
 8. Tæl til 10 på arabisk.
 9. Tipskupon om området, kulturerne og religionerne.

10. Opfør et historisk drama.

I skal lave et lille historisk drama, der fortæller om Palæstina og de forskellige folk, der har boet der, fra før Jesu fødsel og op til i dag. Stykket skal I senere opføre (på det palæstinensiske marked på skolen). Det vigtige er, at tilskuerne får en idé om, hvem der har beboet landet gennem de sidste 2000 år.

I Hvilsager-Lime fortsatte konfirmandaktionen på den følgende søndag (midfaste), hvor konfirmanderne stod for kirkekaffen i våbenhuset ved gudstjenesterne i kirken. Aktionen og midfaste søndags prædiketekst blev bragt i sammenhæng med hinanden. Pengene fra kirkekaffen gik til arbejdsprojektet.

Model 3

*Sct. Peders sogn, Randers/
Ravnsbjerg sogn, Århus.*

Præsten alene står for aktionsdagen sammen med konfirmanderne. Den foregår i kirken.

I Ravnsbjerg indgik aktionsdagen i den årlige sognedag. Sognedagen indledtes med en særlig familiegudstjeneste i kirken. Den fortsatte i kirkecentret med spisning, underholdning, salg fra forskellige boder m.m.

Konfirmanderne medvirkede ved gudstjenesten og stod for salget fra boderne. Overskuddet deltes i tre portioner mellem børnearbejdet og ældrearbejdet ved kirken og rehabiliteringsprogrammet.

I Sct. Peders sogn i Randers foregik aktionen over to søndage.

På den første søndag havde konfirmanderne lavet arabiske småkager og salat til kirkefrokosten efter gudstjenesten. Overskuddet gik til arbejdsprojektet.

På den anden søndag hjalp nogle af konfirmanderne med tekstlæsninger ved børne- og familiegudstjenesten, ligesom andre havde bagt brød til altergangen. Brødet indgik i prædiken. ●

Materialeliste

Grundmateriale:

- Idehefte. *Konfirmandaktion '95. Mission og 3. verdensperspektiver i konfirmationsforberedelsen.* Folkekirkens Pædagogiske Institut 1994.
- *Konfirmandaktion '95. Materialesamling.* Artikelsamling udgivet af Folkekirkens Nødhjælp 1994 til projektet.
- *Konfirmandaktion '95. Evalueringsrapport.* Folkekirkens Pædagogiske Institut. Udkommer efterår 1995.

Undervisningsmateriale:

- Niels Henrik Arendt: *Ud med mission!* Letlæst artikel fra materialet „Globale iværksættere“, DMS 1994.
- Betna Betkum: *Idéhefte om Mellemøsten.* FDF/DMS/Folkekirkens Nødhjælp 1993.
- Lars Nymark Heilesen: *De fremmede og os. Undervisningsoplæg til folkeskolens ældste klasse*

ser om brændpunkterne mellem kristendom og islam. Fås ved henvendelse til Århus Stiftscentral for Kristendomsundervisning, tlf. 86 28 61 41.

- Maria Helleberg: *Jeg vil ikke kende dem.* Ungdomsroman fra Betna Betkum-projektet. FDF's forlag 1993.
- *Hvad er en missionær?* Tegneserie i Inge Tranholm-Mikkelsen: *Mission*, p. 45ff. Unitas 1987.
- Lars Mandrup: *Vi ødelægger kulturen.* Letlæst artikel fra materialet „Globale iværksættere“, DMS 1994.
- *Mit hus – dit hus.* Baggrundsmateriale til arbejde i kredsene i forbindelse med FDF's missionsprojekt „Betna Betkum“. FDF/DMS/Folkekirkens Nødhjælp 1993.
- *Tre børneskæbner i Mellemøsten.* Video fra Betna Betkum-projektet. FDF og Folkekirkens Nødhjælp 1993.

Nye salmer om høsten ?

Finn Dyrhagen konstaterer, at det med høstgudstjenester ikke er uden problemer – selv på landet. Høsten er for landmændene blevet et "helårsprojekt", og hører altså ikke bare til på en bestemt årstid. Men der skal stadig forkyndes om høsten som Guds gave. Hvordan det gøres i sang og salmer i dag giver denne artikel en smagsprøve på.

Af Finn Dyrhagen

høstgudstjenesten er stadig en tradition i vore kirker. Men traditionen er ikke uproblematisk. Føler vi stadig, at „høsten er kommet i hus“ og at vi trygt kan gå vinteren i møde? Kommer vi til kirke for at give udtryk for den taknemmelighed, som gerne skulle være høstgudstjenestens kendetegn? – og hvis ikke, hvilke salmer skal vi så synge for at fremhæve det særlige ved dagen?

Jeg har igennem flere år taget udgangspunkt i høsten som tema med mine konfirmander: det er et livsnært emne herude på landet – og det er en god måde at komme i gang med skabelsen og første trosartikel. Men jeg blev hurtigt klar over, at den forbindelse mellem høst og skabelse ikke er så indlysende endda, for når jeg beder dem om at skrive deres associationer til høst ned, inden vi går ud på marken og ser på høsten, så er det bestemt ikke „taknemmelighed“, men: „store maskiner på vejen“, „larm og støj“, der præger svarene.

Selv landbobørn skriver „hårdt arbejde“, „slid og slæb“ i deres besvarelser. Og hvis vi synger „Vi pløjed og vi så'de“, så kræver det meget forklaring – ikke bare til drengenes fnisen, når vi når til anden linje, men især, når vi kommer til omkvædet:

*Alle gode gaver
de kommer ovenned,
så tak da Gud, ja, pris dog Gud
for al hans kærlighed!*

– for det er ikke indlysende – nej, det er snarere en helt ny tanke, at den høst, der kommer i hus, er en gave fra Gud, et udtryk for hans

kærlighed. Brødet, som vi spiser, „er købt i Brugsen for de surt tjente penge“ og giver ikke automatisk konfirmanderne en fornemmelse af Guds skaberværk midt i vores verden.

Høstens tid er ikke den samme

Måske hænger det også sammen med, at fornemmelsen af høstens tid ikke er så udbredt mere: vi køber tomater i december, æbler i marts, bananer og appelsiner hele året og løber aldrig tør for mel eller brød.

Det er snart kun de nye danske kartofler i juni, der kan give en tidsfornemmelse – resten betaler vi os fra, ofte i dyre domme. Det er kun ganske få mennesker, der er involveret i høsten, og derfor er det svært at forstå, at høsten er vigtigere end andet arbejde, fordi den er en Guds gave, som vi får gratis.

Og læser man f.eks. lignelsen om det voksende korn („... han sover og står op, nat og dag, og kornet spirer og vokser, uden at han véd hvordan. Af sig selv giver jorden afgrøde....“ - Mark 4,26-29), så virker det helt ude af trit med den virkelighed, de fleste af os – inklusive landmænd – oplever.

Derfor er høstgudstjenesten ikke uproblematisk. Vi har en god tradition for denne gudstjeneste som en af kirkeårets højtider, men det er villabeboerne og deres mindre børn og ikke landmændene, der fylder op på kirkebænkene. Det skyldes nok ikke modvilje fra landmændenes side, men snarere, at høsten også for landmænd i dag

mere er hårdt arbejde end taknemmelighed; og iøvrigt er høsten ikke begrænset til en bestemt periode af året, men strækker sig over flere måneder og går i ét med den såning af vintersæden, som er blevet så udbredt. Ligesom mange har solgt deres høst flere måneder før den er høstet – eller de venter med at sælge, til priserne er bedre. Høsten er blevet et helårsprojekt. Høstens tid præger os ikke på samme måde som før.

Hvad er meningen med en høstgudstjeneste?

Som vi har gjort rede for i „At prædike for børn – Prædikenvejledninger til hele kirkeåret“ (Anis, 1994, s. 364), kan høstgudstjenester ret beset deles op i tre typer, der hver fremhæver centrale motiver: tak, ansvar og solidaritet:

Takke- og lovsangsgudstjenester, der takker for alle gode gaver. Økologiske bods- og formaningsgudstjenester, der fremhæver vores ansvar over for naturen, som vi skal værne om. *Høstoffergudstjenester*, der fremhæver pligten til at dele goderne retfærdigt.

Der er ingen tvivl om, at det er den første type, der er den traditionelle: se blot Salmebogens afsnit med høstsalmer (675: „Du gav mig, o Herre“; 676: „Gud, du fra dine de herlige højloftssale; 677: „Nu falmer skoven trindt om land“; 678: „Vi pløjede og vi så'de“) – kun den første (675), har indslag om ansvar og pligten til at dele:

Så lær mig da, Herre, at dig til behag

*jeg bruger det pund, mig blev givet,
at fylde med hæderligt virke min dag,
at hjælpe og værne om den, som er svag,
at elske, thi deri er livet.
Og giv mig til sidst
et navn, Herre Krist,
som er i din livsbog indskrevet!*
(DDS 675, v. 4)

Og det er nok ikke nogen tilfældighed, at den ene nye høstsalme, som har slået an – og derfor findes både i „Salmer og Kirkeviser“ (nr. 69 som den eneste høstsalme) og i „Gud ske tak og lov“ (nr. 196) og i „Tillæg til Den Danske Salmebog“ (nr. 896 som den eneste høstsalme), nemlig Johannes Johansens „Nu går vi glad vor kirkegang“ anslår det samme tema – men netop tilføjer det nutidige aspekt: parcelhusets familiehøst:

*Nu går vi glad vor kirkegang,
hør klokken ringer smukt.
Og vi har munden fuld af sang
og favnen fuld af frugt.*

*Vi kommer med en mægtig stak
af æbler, pærer, dru'r.
Vi kommer for at sige tak
for hvad vi dagligt bru'r:*

*kartofler, græskar, løg og kål
og korn fra Danmarks jord,
for regnens vand og solens bål
søm gør at alting gror,*

*for blomster, bønner og salat,
for som'rens leg og lyst,
for grøn agurk og rød tomat,
for hele Danmarks høst.*
(v. 1-4)

Her er kornet ét af høstens elementer – på lige fod med æbler, pærer, kartofler, men også tomater, agurker og druer. Og den danske familie kan føle sig hjemme: drivhuse indgår på lige fod med markerne, selvom de ikke er nævnt direkte. Pudsigt nok er det Grundtvig, der omtaler drivhusene, omend i en lovsangssalme: „Giv mig, Gud, en salmetunge“:

*Se, fra dine drivehuse
i det fri, hvor storme suse,
poder plantes ud!
Og når de som sne er hvide,
finest frugt om vintertide
bære de for Gud.*
(DDS 4, v. 7)

Men i Johannes Johansens høstsalme finder man også temaet: høsten skal deles med andre:

*At give er din største lyst,
vor Skaber og vor Far.
Lær os at dele af din høst
med dem, der intet har.*

*Du, som i ørknen giver brød
så tusinder får nok,
giv høst, hvor der er hungersnød,
mæt jordens sultne flok.*
(v. 8-9)

Andre nye høstsalmer

Kun i „Gud ske tak og lov“ finder man andre nye høstsalmer, nemlig: Ester Bocks „Septemberluften er så klar og stille“ (nr. 197) og Britt G. Hallqvists „Tak for livet“ (nr. 198, oversat af Edith Aller). I den sidstnævnte, som kun er på to vers, finder man temaet: at være ansvarlig og værne om jorden:

*Tak for livet
tak for solen
tak for æblet i min hånd!
Hør nu, Gud, hvor højt vi synger:
tak for himmel, hav og land.*

*Vi vil værne
det som lever
det som kommer fra Guds hånd!
Holde rent og smukt og herligt
skov og vand og luft og land.
(GST 198)*

– mens Ester Bock i sin salme på poetisk vis fornyer det traditionelle høsttema:

*September luften er så klar og
stille,
og solen spejler sig i hver en
bille,
hvert edderkoppespind blir fyldt
med dråber
og glitrer som en dejlig dron-
nings kåber.
Det Skabte foldes ud i al sin glans
i efterårets gyldne blomster-
krans.*

*Vi går i dugvådt græs i æbleha-
ven,
i tætte træer hænger sommerga-
ven,
på jorden ligger overmodne
blommer
og minder om den sødmefyldte
sommer.
Så er det ved at være efterår,
et klart og køligt solskin står og
spår.*

*Vi høster nu agurker og tomater
og skærer dem i skiver som obla-
ter,*

*vi lægger dem på brødets grove
kærner,
så de til vinter os mod sygdom
værner.
Vi ruster os med forråd og med
høst,
de fulde lader er vor vintertrøst.*

*Du Store Gartner som har van-
det kloden
og nu har gjort at al vor høst blev
moden,
hjælp os at række lidt af denne
gave
ud over hækken rundt om Dan-
marks have.
Du gav et rystet, presset, top-
fuldt mål,
så vi kan fylde mange sultnes
skrål.
(GST 197)*

Der er stadig tydelige associationer til høstsalmetraditionen („de fulde lader er vor vintertrøst“ – et ikke tidssvarende udtryk, som kan give associationer til en anden problematik: overskudslagrene – hvad forfatteren da også selv behandler i det næste vers) – men det er også tydeligt, at høsten nu forstås langt bredere end før i tiden (ja, kornet er end ikke nævnt i de to salmer!).

Det er oplagt, at høsten mere og mere opfattes som en del af den store sammenhæng – og ikke som en særlig årstidsbegivenhed. Og derfor bliver salmerepertoiret også nemt udvidet med de øvrige lovsangssalmer over den første trosartikel, og de er mange.

Det er lidt synd, at endnu en højtidsår står i fare for at blive spredt ud over hele året, for nok kan det være med til at gøre hverdagen mere festlig, men der lurder så san-

delig også den risiko, at vi får fjernet forskellen mellem hverdag og helligdag – at vi mister højtiden og dermed bliver lidt fattigere. Derfor kan det i sig selv være en god opgave at fastholde høstgudstjenestetraditionen, selvom den skal gennemtænkes på ny, så også vi kan føle os hjemme i den. Og det ville være rart med flere nye høstsalmer. ●

Bespisningsunderet. Matthæus-Evangeliet 15, 32-38. Illustreret af Gustave Doré.

Nyt fra Folkekirkens Pædagogiske Institut

Kirke og skole – i medgang, modgang og medgang

Folkekirkens Pædagogiske Institut har netop udgivet en ny arbejds- og debatbog kaldet „Kirke og skole i medgang, modgang og medgang“.

I disse år indledes stadig flere steder samarbejde mellem skole og kirke. Bogen rummer baggrundssartikler om forholdet mellem skole og kirke i aktuel og historisk perspektiv, om kirkens væsen og tidens skole – samt om hovedpersonerne: tidens børn og unge. Bogens praksisdel beskriver en række konkrete modeller på skole-kirke samarbejde.

Se anmeldelsen næste side.

Indledende konfirmationsforberedelse i etableringsfasen

Som hjælp til menighedsråd og præster, der overvejer at starte indledende konfirmationsforberedelse har vi udgivet et hefte om etableringsfasen.

Hftet giver detaljerede oplysninger om, hvordan man starter forberedelsen. Emnerne er f.eks. præstens indledende overvejelser, forholdet til kolleger og nabosogne, oplægget til menighedsrådets forhandlinger, medhjælpere, økonomi, kontakt til skolen og hjemmene. Hftet er udarbejdet af sognepræsterne Ejvind Nielsen, Finn Rosenborg og Helle Theill, samt sognemedhjælpernes formand Marianne Pedersen.

Hftet koster 35 kr. + forsendelsesgebyr 25 kr og kan fås ved henvendelse til instituttet.

Hftet følges i iøvrigt det kommende år op af en bog med teologiske, didaktiske og metodiske overvejelser over den indledende konfirmationsforberedelsen.

Den udarbejdes for tiden af en projekt-gruppe med repræsentanter fra alle stifter på Folkekirkens Pædagogiske Institut.

Ideer og inspiration

Denne side med Ideer og Inspiration er en ny rubrik i Kirkens Undervisning. Siden eller siderne vil være åbne for indlæg fra præster, undervisere og menigheder, der vil give ideer og inspiration videre i det kirkelige landskab. Også fra Folkekirkens Skoletjeneste rundt omkring i landet bringer vi gerne stof om arbejdet og udviklingen.

To nyhedsbreve

Faglige netværk er for tiden en af vejene frem, når det drejer sig om gensidigt at orientere og inspirere hinanden om initiativer og erfaringer.

Folkekirkens Pædagogiske Institut er nu udgiver af to nyhedsbreve:

- *Nyhedsbrev vedrørende konfirmationsforberedelse med psykisk udviklingshæmmede*

Der er p.t. udkommet to numre, det sidste den 24. april i år. Nyhedsbrevet vil udkomme efter behov, dog mindst to gange om året.

- *Nyhedsbrev: Forum for skolekirke samarbejde*

Første nyhedsbrev udkom lige før sommerferien. Næste nummer udkommer d. 1. november 1995. Ved henvendelse til Instituttet kan man blive koblet på nyhedstjenesten, lige som man kan rekvirere de tidligere udkomne nyhedsbreve.

Nyt oplag af bogen „At prædike for børn“

Ganske uventet er 1. oplag af prædikenvejledningen til 1. tekstrække: „At prædike for børn“ blevet udsolgt på under et år. Bogen udkommer derfor i august 1995 i et nyt oplag. ●

KIRKE OG SKOLE i medgang og modgang og medgang..

Red. Birgitte Thyssen, Lars Nymark Heilesen og Helle Krogh Madsen.

Materiealecentralen/Religionspædagogisk Center.

168 sider - kr. 125,-

Anmeldt af Henning Nørhøj

Det er vigtigt at være "klædt ordentligt på", når man indgår et samarbejde med hinanden – skriver redaktionen i denne bogs forord. Bogen er en arbejds- og debatbog om forholdet mellem skole og kirke. Og netop det samarbejde, skriver bogens redaktion, kræver naturligvis at man fra kirkens side har gjort sig nogle tilbundsående overvejelser om, hvad kirkelig pædagogik er.

Birgitte Thyssen indleder følgende også bogen med en artikel om forholdet mellem dåb og undervisning. Hun ridser den historiske udvikling op helt fra oldkirkens dage over middelalder og reformation til nutid. Adskillelsen mellem skole og kirke med skoleloven af 1975 tvang for alvor kirken til nybesindelse på undervisningen de døbte. Et resultat blev ikke mindst den indledende konfirmationsforberedelse, som også er den hidtil eneste definition på, hvad kirkepædagogik er.

Helle Krogh Madsen skriver under titlen „Samtale i øjenhøjde“ om samtalen mellem skole og kirke, som blev en samtale på lige vilkår med skoleloven af 1975. Helle Krogh Madsen peger på, at

skolen nu kan se på kirke og kristendom som andet end tradition og påtvunget partnerskab.

Kirken står nu som en institution med en for kristendomsfaget relevant viden om det religiøse. Det er så en udfordring til kirken, at børn får lejlighed til at møde kirke og kristendom som levende størrelser, som gudstjenestefejrende menighed, diakonalt arbejde og mennesker, for hvem kristentro ikke blot er et abstrakt kulturgrundlag, men det bærende livsgrundlag (s. 46).

Samtale i øjenhøjde har den ægte spørgen til hinanden som forudsætning. Som i andre parforhold – slutter Helle Krogh Madsen – gøres forholdet levende og samtalen holdes i gang i den ægte optagethed af forskelligheden og afhængigheden.

Lars Nymark Heilesen skriver om „Tidens kirke“. Kirkens væsen og det "noget", som kirken er i skolens øjne. Kirken er præsten – skriver Lars Nymark – men lige så meget barnet, der lever på trykgheden i, at det er sandt, som det er fortalt, at Gud er Gud for alle, og på det grundlag vedkender sig jordens søskendeflok. Efter en kirkehistorisk gennemgang af kirkebegrebet ender Lars Nymark så også i kirkens møde med skolen, et møde der kræver en nybesindelse på, hvad kirke er. I skole-kirkesamarbejdet må der netop peges på kirken i dens mangfoldighed – og ikke blot kirken som sognekirke.

Hvor de tre første bidragydere er teologer, er de to næste henholdsvis lærer og psykolog. Lærer John Rydal skriver om tidens skole, hvor han bl.a. går ind på skole-

loven af 1993, især fagformålet for faget kristendomskundskab med udblik til skole-kirke-samarbejdet. John Rydals peger især på 1993-lovens nye begreb: "åndelige udvikling" og det undervisningssyn, der knytter sig dertil i sin artikel „Tidens skole – og skolen i tiden“.

Psykologen Ole Varming giver til sidst et signalement af tidens børn og unge – og ikke mindst deres spørgsmål og søgen.

Endelig bringer bogen en praksisdel i form af en beskrivelse af en række konkrete modeller for kirke-skolesamarbejdet.

Det er en utrolig nyttig og informerende bog, der her foreligger. Den giver en fin baggrund for debat og studiekredsarbejde både i menigheden og i pædagogiske kredse. ●

Kirkens Undervisning 4/95

Temaet for det næste nummer af Kirkens Undervisning er advent. Bladet udkommer først i november og dead-line for indlæg til bladet er 2. oktober.

- er et tidsskrift til inspiration for alle i kirkens forskellige former for undervisning.
- praktisk hjælp til det pædagogiske arbejde i menigheden og det kirkelige børne- og ungdomsarbejde.
- undervisningsmodeller til brug for børn, unge og voksne.
- forslag til andagter og gudstjenester
- teologisk-pædagogisk information.
- anmeldelser og omtale af nye undervisningsmaterialer og litteratur med relevans til det pædagogiske arbejde i kirke og menighed.

Udgivet af EPS

Evangelisk Pædagogisk Samvirke, som er en sammenslutning af en række folkekirkelige organisationer, der er involveret i kirkens forkyndelse og undervisning.

Medlemmer af EPS

Dansk Bibelskole. Dansk Missionsråd. De samvirkende Menighedsplejer. Det danske Bibelselskab. Diakonhøjskolen. Diakonissehuset Sankt Lukas Stiftelsen. Diakonissestiftelsen. FDF/FPF. KFUK-spejderne i Danmark/De grønne pigespejdere. KFUM og KFUK i Danmark. KFUM-Spejderne i Danmark. KFUMs Idrætsforbund i Danmark. Kirkefondet. Kirketjenesten i Danmark. Menighedernes Daginstitutioner. Sammenslutningen af Indre Missions skoler. Unge Hjem Bevægelsen i Danmark.

Redaktion

Henning Nørhøj (ansv.),
Eberhard Harbsmeier
og Mette Geil.

Sats og layout: Mariann Anderson
Omslag: Leo Scherfig og Mariann Anderson
Vignetter: Leo Scherfig
Tryk: Special-Trykkeriet Viborg a-s

Abonnement

Årsabonnement (4 numre)
kr. 100,-. Løssalg kr. 30,-
Giro 8 05 53 51.

Henvendelse

Adresseændringer bedes meddelt Avispostkontoret. Husk ved alle henvendelser at opgive abonnements-nummeret, som står opført sammen med adressen på bladets bagside.

Religionspædagogisk Center
Frederiksberg Allé 10 A
1820 Frederiksberg C
Tlf.: 31 24 92 50 (kl. 10-16)

Religionspædagogisk Centers formål er at være til rådighed for såvel hjem, kirke og skole, hvad angår dåbsoplæring og kristendoms-undervisning.

- Udstillinger, kataloger og pædagogisk vejledning.
- Udlejning af film og bogkufferter.
- Salg af bøger og AV-materialer.

Kirke og skole

Kirke og skole i medgang og modgang og medgang...

I disse år indledes stadig flere steder samarbejde mellem skole og kirke. »Kirke og skole« rummer baggrundsartikler om forholdet mellem skole og kirke i aktuelt og historisk perspektiv, om kirkens væsen og tidens skole – samt om hovedpersonerne; tidens børn og unge. I bogens praksisdel beskrives en række konkrete modeller på kirke-skole-samarbejde. Med bidrag af bl.a. Birgitte Thyssen, Helle Krogh Madsen, John Rydahl, Ole Varming. Bogen er en arbejds- og debatbog fra Folkekirkens Pædagogiske Institut.

168 sider – kr. 125,- Materialecentralen.

Nu i nyt oplag. »At prædike for børn« Red. Eberhard Harbsmeier, Annelise Søndengaard og Finn Dyrhagen.

»At prædike for børn« er overskuelig og systematisk opbygget og alligevel fantasifuld. Den fortjener at blive et redskab for alle præster«, Merete Ørskov i Jyllandsposten.

448 sider – kr. 375,- Forlaget ANIS.

Køb bøgerne i boghandlen eller portofrit direkte fra forlaget.

**Religionspædagogisk
Center**

Frederiksberg Allé 10 A, 1820 Frederiksberg C. Tlf. 31 24 92 50